

Kokkuvõtvad seisukohad

1. Kaasaegsel tehnoloogial põhineva puidurafineerimistehase rajamine Eestisse on vajalik. See tõstab Eesti majanduse tootlikkust ja sisemajanduse koguprodukti ning erinevalt toorpuidu ekspordist tagab raiutava puidu parema väärdamise kohapeal. Tehase rajamisega kaasneb positiivse efektina vajadus erinevate teenuste klastri tekkeks.
2. Tehase rajamine tekitab terava konkurentsi Soome ja Rootsi analoogiliste ettevõtetega, mis tõenäoliselt põhjustab toorme hinna tõusu, mõjutades omakorda Eesti kõiki puidutootjaid ja kasutajaid. Seetõttu on oluline jõuda kõikidele osapooltele sobivate lahendusteni võimalikult lühikese aja jooksul, ideaalis rahvusliku konsensuse tasemel. Tehase rajamisega peab kaasnema selle projekti terviklik sotsiaal-majanduslik analüüs.
3. Tootmise arenguks on olulise tähtsusega olemasolevad ja potentsiaalsed metsaressursid, mis lisaks Eestile paiknevad ka Lätis. Ainult Eesti ressursside baasil ja praegust raiemahtu säilitades ei suudeta toorainevajadust katta okaspuu paberipuidu osas. Leevendavateks meetmeteks oleks (i) kasepuu osakaalu tõstmine tehase tooraines vähemalt 2/3-ni, (ii) raie- ja puidutöötlemise jääkide kasutamine tehase toorainena, (iii) tarneala laiendamine Leetu, Valgevenesesse ning kaugemas perspektiivis ka Venemaale (olenevalt riikidevahelistest suhetest).
4. Rakendatav tehnoloogia peab vastama kaasaja nõuetele. Eesmärgiks tuleb seada mitte ainult tselluloosi, vaid laiemalt biotoodete tootmine, mis võimaldab väärdamisahelat mitmekesistada ning tooret sihipärasemalt kasutada. Selles kontekstis on äärmiselt vajalik teadusmahuka tootmise toetamine, eeskätt biotehnoloogilise tehnobloki lisamine.
5. Tänapäeval ei ole veel realistlik jäätmevaba ja vee korduvkasutamisel põhinev puidurafineerimise tehnoloogia. Seetõttu kujunevad kriitiliseks keskkonnaprobleemid. Möödapääsmatu on efektiivsete puhastustehnoloogiate rakendamine mitte ainult vee, vaid ka õhu, mulla ja setete saastamise vältimiseks (nt raskemetallid). Vee vähemalt osaline korduvkasutus võimaldaks rajada jääksoojusel põhinevat lisatootmist (kalakasvatus, kasvuhooned). Lisanduv energiatootmine suurendab tehase majanduslikku efektiivsust ja leevendab üldist süsinikubilanssi. Tehase rajamisega peab kaasnema ettevõtte ja teadusasutuste koostöö ning tehasele vajalike spetsialistide koolituse taastamine Eestis, seda ka kõrghariduse tasemel.
6. Kuigi toorme veokulu tehasesse ning toodangu veokulu sadamatesse on oluline majanduslik tegur, peab asukoha valikul võtma arvesse ka teisi kulutusi (eelkõige puhastusseadmed ja keskkonnakaitse). Veokulu hindamisel on oluline arvestada erinevate transpordiliikide (maantee-, raudtee- ja meretransport) kasutamist, mis tagab vajadusel toorme tarneala laiendamise. Kohaliku raudteetranspordi arengul on riiklik tähtsus.
7. Tehase asukoha määramisel on vaja arvestada palju laialdasemate asjaoludega kui seda on tehtud keskkonnaministri pöördumises rahandusministeeriumi poole (vt lisa 5). Planeeringu koostamisel on vaja arvestada, et ka Emajõe ja Peipsi järve vee kvaliteet on juba praegu halb. Saastekoormuse suurenemine puhastusseadmed läbinud vee jõkke juhtimisel halvendab veelgi nende veekogude seisundit (eutrofeerumine, vetikate vohamine, elustiku kahjustumine).
8. Eelnevast tulenevalt osutub ülioluliseks tehase asukoha valik, mille määrab toorme ja toodangu transpordi maksumus, tarneala laiendamise perspektiiv, veeressursi olemasolu ja keskkonnanõuded. Sellest lähtuvalt võiks tehase asukohana kaaluda Pärnut, Emajõe vesikonda Tartust allavoolu, Rāpinat, Sillamäed ja muid Ida-Virumaa tööstuspiirkondi.
9. Maanteetranspordi seisukohalt ning orienteerudes toorme tarnimisele Lõuna-Eesti ning Põhja-Läti metsaaladelt, on soodne tehase rajamine Emajõe alamjooksule, Pihkva järve äärde või Pärnusse. Samas, põhjaranniku sadamatesse veetakse ka täna oluline osa eksporditavast puidust. Puidurafineerimistehase rajamist Ida-Virumaale toetab selle piirkonna senine tööstuslik infrastruktuur (elektrivõrgud, elektrijaamad, jäätmehoiud). Kahtlemata toetab uue tööstusharu rajamine Ida-Virumaa sotsiaalmajanduslikku arengut.
10. Tootmist piiravate tegurite optimeerimine oleks lihtsam, kui tehas ehitada kavandatust väiksema tootmismahuga. Seda varianti tuleb aga analüüsida tehnoloogiast tulenevaid nõudmisi ja majandusnäitajaid arvestades.